

Grècia, la vida i els llibres

El llibre de Joan Rovira *Elegia d'Atenes* va guanyar el Premi Ciutat de Terrassa de Poesia Agustí Bartra. Si sempre les paraules estan carregades de significat i de capacitat d'evocació, encara més quan parlem de poesia. Agafem quatre paraules clau de la frase inicial. Una és el nom d'un gènere literari, l'elegia, el cant a allò que mor, a allò que ha deixat de ser. Les altres tres paraules clau de la frase —més enllà del mateix nom del poeta i del recordatori que la poesia és el nostre terreny de joc— són noms propis: Terrassa, Atenes, Bartra. La combinatòria d'aquestes quatre paraules ens proposa tensions i complicitats, pols d'aparença contradictòria, proximitats carregades de memòria. L'elegia, dèiem, és el gènere literari de la mort, de la desaparició. Bartra és el poeta de la vida, de l'energia vital (com també ho és, sigui dit de passada, Walt Whitman, l'altre autor que Joan Rovira ha triat per posar lemes al seu poemari que ens ajudin a orientar-nos). Terrassa és la ciutat on va morir Agustí Bartra, i és també la ciutat on treballa de fa anys Joan Rovira, la ciutat on va conèixer i tractar Bartra, en el seu pis del carrer d'Avinyó.

Terrassa és la ciutat del retorn, on torna Bartra, on torna Rovira després dels viatges. És la ciutat dels dies laborables, per fer servir una expressió que surt directament en el llibre. Atenes és el somni, la nostàlgia, el lloc on es va, la ciutat i el món de les coses excepcionals, extraordinàries. És la ciutat d'un passat mític, gloriós, conservat i enllaçat amb la cultura, amb l'obra humana de creació.

Només amb l'esment inicial d'aquestes quatre paraules, podem intuir ja de bon principi que Joan Rovira ha escrit un llibre complex, un llibre que transita entre suggestions extremes, contradictòries. El vitalisme i l'elegia, la vida i la desaparició, l'anar i el tornar, Atenes i Terrassa, la joventut i la maduresa, la realitat i el somni. Totes aquestes parelles de complementaris fan de marc al llibre de Joan Rovira. Però si de tots aquests jocs a dos n'hagués de triar un, com a lector, per explicar-me el llibre, el que triaria és el joc entre la vida i la cultura. Un joc a dos, que és de fet un joc a tres. El número tres és el mateix autor. Per bastir la seva obra, diria que Joan Rovira triangula la seva poesia amb la vida i amb la cultura. Com de ben segur li hauria agradat a Bartra, que era a la vegada un poeta vital i desbordant i un escriptor del mite i de l'herència. Diria, doncs, que *Elegia d'Atenes* és un llibre de poesia escrit a tres bandes. Hi ha, d'una banda, un autor, desdoblant de fet en dos: el d'avui mateix i el seu precursor adolescent; aquell que un dia va anar i aquell que després hi torna. D'una altra, la vida, el viatge, el sentiment. De l'altra, encara, les referències culturals, els llibres

llegits, tot allò que Atenes i Grècia en general poden evocar, des de la *Iliada* fins a Kavafis, des del Partenó fins a Troia.

Aquest triangle em sembla no tan sols el major actiu del llibre, sinó un model virtuós de paraula poètica. El poeta, l'escriptor en general, fins i tot l'artista en general, parla de la vida. La seva matèria primera és la vida. I de tota la vida, la més material i la més primera és la vida pròpia, la que coneix millor, la que ha viscut. Per tant, la paraula poètica s'alimenta de la vida d'una manera fonamental. Però el poeta no pot fer veure que topa amb la vida com si fos la primera persona en tota la història que la veu de cara, com si tot comencés de zero cada dia, com si tot fos nou i ho acabés de descobrir. Si el poeta es mira la vida, però s'oblida de la cultura, de tot el que han vist i viscut els que hi ha hagut abans, de tot allò que ja ha estat escrit i dit sobre la vida, la seva veu tindrà una candidesa infantil. Una candidesa, paradoxalment, presumptuosa. Per tant, el poeta s'ha de mirar també la cultura. Ha d'enfrontar-se a la vida i a la terra, als sentiments i al paisatge, sabent que tenen al damunt moltes paraules anteriors, i entrant-hi en diàleg. Però ho ha de fer sense oblidar que en última instància tot això remet a la vida. Les paraules són intermediàries perquè hi ha la vida al darrere. Si oblidar la cultura i fixar-se només en la vida és infantil, oblidar la vida i fixar-se només en la cultura és pedant, és buit, acaba esdevenint només un exercici. Alimentar-se de la vida i mirar la cultura, viatjar als llocs com en una primera descoberta, però recordar també les paraules que s'han escrit sobre els llocs; sentir

les coses com si fossin viscudes per primera vegada en el món, tenir-ne una experiència pròpia, però no oblidar que altres les van viure i explicar abans de nosaltres, i que en som fills, per assumir-ho o per rebutjar-ho, com demana tota tradició.

Elegia d'Atenes és un llibre de poemes sobre els grans temes de la vida i de la cultura. És un llibre sobre l'anar i el tornar, els viatges d'una realitat quotidiana a una realitat mítica. És un llibre sobre el pas del temps i sobre el seu impacte en la mirada de les persones. És un llibre sobre la vida, vitalista, no pas perquè s'hi visquin coses literalment extraordinàries, sinó perquè s'hi viuen amb intensitat. És un llibre amb Grècia, que és paisatge i és referència cultural, de teló de fons. Deia al començament que és molt feliç la circumstància que porta al llibre que tenim entre les mans a guanyar precisament el premi Agustí Bartra. Perquè si hi ha alguna cosa que defineixi especialment a Bartra és aquesta consideració de la poesia com a pont entre la vida i el mite, entre la intensitat vital i l'herència de les experiències acumulades per la humanitat i destil·lades en els seus grans mites. Bartra va escriure, com no podia ser d'altra manera, la seva pròpia versió del mite d'Odisseu, que va i torna i entremig viu amb plenitud dramàtica. Joan Rovira ha triat també el ressò del gran mite d'Ulisses en una *Elegia d'Atenes* que és de fet un viatge a la mateixa Grècia, d'anada i de tornada. I quan tornes, Atenes ja no és la mateixa. O potser ets tu, qui ja no és ben bé el mateix.

Vicenç VILLATORO

El bosc sagrat

Obre ara la teva brusa
i deixa que el sol
t'escalfi el cor, les hores:
pregunta'm per les carícies
que no has trobat als meus versos,
per l'ansia d'esperar-te,
per la rosa que pètal a pètal
despullàvem.

Eres tu i era jo,
el dolor de ser nosaltres,
i somreies, somreies,
la brusa oberta
com una vela tensada pel vent.

Venies. T'acompanyava el matí.
T'acompanyava el temor. Venies.

Preguntaràs on ha quedat escrit
el pes del teu cos sobre el meu,
l'olor fragant de la teva pell
jove com la primera alba del món,
on han quedat els ulls alegres,
invictes, que tancaves...

Preguntaràs en quin vers hi ha escrit
el teu nom.

Venies i no venies,
confusa, perduda,
venies amb els teus disset anys,
venies i prenies la meva mà
i la deixaves i la buscaves
i la temies.

Preguntaràs què queda de tot això
en els meus versos.

Obre la teva brusa,
deixa que el vent
t'ompli el cabell,
que un vers
porti el teu nom
amagat al bosc sagrat,
com jo portaré
en la sang ardent, sempre,
el teu.

Taula

7	Grècia, la vida i els llibres
11	ELEGIA D'ATENES
17	El bosc sagrat
19	Els dies laborables
21	Platja de Troia
23	<i>Nevermore</i>
25	Nocturn
27	Art poètica
29	La soledat dels despatxos
31	Mudances
33	Cerimònies solitàries als cinquanta anys
35	Herois de Troia
37	Era sempre primavera per a nosaltres
39	Misteri d'Eleusis
41	Lament de Briseis, troiana, sota una olivera
43	<i>Farewell</i>
45	Exili
47	El naixement de Venus
49	Serà hivern
51	A la manera de Safo
53	Madonna de Portlligat
55	<i>À Paris, au printemps</i>
57	Isla Negra
59	Cementiri de Terrassa

61 *POST SCRIPTUM*

63 *Cendres de dol*

67 Epitafi del poeta adolescent

71 *Envoi*

Un jurat constituït per Jordi F. Fernández, Jaume Aulet, Antoni Clapés,
Xavier Macià i Llorenç Soldevila va concedir a aquest llibre el XIII Premi Ciutat de
Terrassa Agustí Bartra de Poesia Catalana 2016, convocat per l'Ajuntament de Terrassa
amb la col·laboració de l'entitat local Amics de les Arts i Joventuts Musicals.

© Joan Rovira i Miret, 2017
© del pròleg: Vicenç Villatoro Lamolla, 2017
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2017
carrer Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat
Primera edició: maig de 2017
ISBN: 978-84-9975-864-0
DL L 605-2017
Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, S L

— imprès a **lleida** —

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.